Kerettantervi ajánlás a helyi tanterv készítéséhez
az EMMI kerettanterv 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet 2. sz. melléklet 2.2.01.1 (A) változatához
Magyar nyelv és irodalom az általános iskolák 5–8. évfolyama számára

Kiadói bevezető

Magyar nyelv és irodalom tantárgyból a kerettantervek 2012-es gyűjteménye három változatot közöl. Az „A” változatot, a „B” változatot és a nyolcosztályos változatot. Az utóbbi kettő tartalma azonos, és abban tér el az „A” változattól, hogy irodalomból az alapvető tananyagokra – erősebb tanulócsoportokat feltételezve – kevesebb órát ad, a fennmaradó időben pedig kortárs és ifjúsági művekkel való összevetést javasol. Ebből következik, hogy az „A” változatot alkalmazók is felhasználhatják a másik két tanterv ötleteit, javaslatait, ha az alapvető műveket sikerül gyorsabb ütemben elvégezniük. A nyelvtani és kommunikációs tananyag mindháromban ugyanaz. E sok párhuzam és átjárhatóság miatt Kiadónk helyi tantervi javaslata magyarból egy változatot dolgoz ki, amely az „A” variánshoz igazodik, de a fent említett okok miatt a másik kettőhöz is illeszthető.

„A” változat	„B” Változat	8oszt változat
11516, 11516/M Alföldy – Valaczka: Irodalom 5.		
11531, 11531/M Antalné – Raátz: M Ny és K. 5.		
	00554, 00554/M Beszéd és írás	
	00552, 00552/M Karakter 5. Magyar nyelv és irod. EGYBEN	

A tananyag-tagolás megfelel az eddig megszokottnak, az évfolyampároknak szóló tantervi anyagot javaslatunk és tankönyvsorozataink egyaránt a megszokott határoknál választják külön, Így például irodalomból a mondák, balladák fejezettel kezdődik a hatodikos anyag, ahogyan eddig is történt. Hetedikben ugyancsak hagyományos módon az elsősorban 19. századi művek alkotják az anyagot (Jókai, Mikszáth), nyolcadikban pedig a Nyugat és a huszadik század. Természetesen a kronológia nem képezi a tananyag fő vonulatát, tematikus-motivikus áttekintések követik egymást, ahogyan eddig is.

A központi kerettantervek nyomán a mostani javaslat és a tankönyveinkben követett gyakorlat egyaránt azokra a minimális változásokra szorítkozik, amelyek a tantervi reformból következnek. Irodalomból – a fentebb említett kortársi és ifjúsági bővítés lehetőségén túl – alig van változás. Ötödikben például kikerült a Biblia, mítoszok, eredet téma, hangsúlyosabb lett viszont a Szülőföldem, régióm illetve a Család, nemzedékek fejezet. De az összes többi (János vitéz, mesék, A Pál utcai fiúk) változatlan maradt. Nyelvtanból a vitakultúra lett hangsúlyosabb, ezért az eddigi „A beszámoló” fejezet helyére egy új, „Vitassuk meg!” fejezet került. A későbbi évfolyamokon még egy lényeges változás van: a tanterv véglegesen az új alany – állítmány felfogás mellett tör lándzsát (az alany nem az állítmány szintjén elemzendő, hanem annak éppúgy alárendeltje, mint a többi bővítmény).

Tankönyveink közül az Alföldy sorozat és az Antalné-Raátz sorozat mindhárom tantervi változathoz illeszkedik, jóváhagyásukat is így kértük az Oktatási Hivataltól. Beszéd és írás illetve Karakter sorozatunk pedig a „B” variánshoz és a nyolcosztályoshoz kap majd reményeink szerint jóváhagyást. Javaslatunk a magyaros munkaközösségek számára, hogy a helyi tantervkészítésekor a központi kerettanterv szövegén épp csak annyit változtassanak, amennyit feltétlenül szükséges (nevezetesen osszák a hagyományosnak megfelelően két évre az anyagot). Ha nem térnek el a megszokottól, és nem építenek be konkretizáló megszorításokat, akkor biztos, hogy valamennyi tankönyvünk meg fog majd felelni az Önök helyi tantervének. Ugyancsak javasoljuk, hogy a magyaros munkaközösség ne idegenkedjék az erkölcstan tanításának vállalásától, ha erre lehetőség nyílik. Erkölcstani tankönyvünket ugyanis úgy állítottuk össze, hogy alapvetően irodalmi szemelvények, mondák, mesék nyomán fejtse ki a témákat. Így az erkölcstan óra egyben irodalmazás is lesz, s az irodalmon is utalhatunk az ott felmerült életvezetési kérdésekre.

Az 5. osztályos tankönyv tartalma:

MESEVILÁG	PETOFI SANDOR: JANOS VITEZ	HŐSOK, KALANDOK, PROBATETELEK
Fehérlófia	A Janos vitéz keletkezese, A Janos vitéz műfaja	Arany Janos: Rege a csodaszarvasról (részletek)
Jean de La Fontaine: A holló meg a róka	A Janos vitéz nyelvezete	Odüsszeusz harca az egyszemű óriással (részlet)
Meseváltozatok	TAJ, SZULŐFOLD	Többet ésszel, mint erővel!
Ezopus: A holló és a róka	Petőfi Sándor: Az alföld	Tom találkozása Edward királyfival (részlet)
Phaedrus: A holló és a róka	Petőfi Sándor: A négyökrös szekér	Összefoglalás: rege, eposz, regény
Romhányi József: A róka és a holló (Részlet)	Reményik Sándor: Mindennapi kenyér	OLVASNI JO
A láncmese es az állatmese	Régiónk, lakóhelyünk kultúrája	Lázár Ervin: Szamárfül .
A kis fánkocska, A farkasokat szerző ló	Összefoglalás: a tájleíró költemény	Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk (Házi olvasmány
Tündérszép Ilona es Árgyélus, Csalimese	CSALAD, NEMZEDEKEK	Mesehallgatóból regényolvasó
A feltámadt lány	Arany Janos: Családi kör	Kérdések A Pál utcai fiuk otthoni feldolgozásához
A cigányokról	Petőfi Sándor: Egy estem otthon	Antoine de Saint-Exupery: A kis herceg
Petrika meg a medve, A deákból lett király	Daidalosz es Ikarosz története (részlet)	Darvasi László: Trapiti (Részlet)
A népi kultúra más ágai a népdal	A tékozló fiú története (részlet)	Böszörményi Gyula: Gergő es az álomfogók
Erdő nincsen zöld ág nélkül	Szent Margitot szigetére kísérik (részlet)	Összefoglalás: ifjúsági regény, meseregény
Összefoglalás: a mese és a dal	Weöres Sándor: Anyámnak	ELETRAJZOK
BOJTÁRBÓL TÜNDÉRKIRÁLY	Jókai Mór: Melyiket a kilenc közül?	Arany Janos, Petőfi Sándor, Jókai Mór
		KIS FOGALOMTAR

Alapelvek, célok és feladatok

A tantárgy jellegéből adódóan fontos feladat a nyelvi és irodalmi kultúra fejlesztése, az egyéni ismeretszerzés módjainak, technikáinak előkészítése, gyakoroltatása, a kritikus, problémamegoldó és a fogalmi gondolkodás fejlesztése, továbbá:

- önálló gondolkodás
- környezettudatosság
- klasszikus műveltség és friss irodalmi anyag
- további a kerettantervben és a NAT-ban megjelölt célok

Az anyanyelvi oktatás tananyagát a nyelvtudomány újabb eredményeire épülő korszerű ismeretek adják. A nyelvi fejlesztéssel párhuzamosan széleskörű lehetőség nyílik a Nemzeti Alaptantervben rögzített egészségnevelési, környezetvédelmi és fogyasztóvédelmi kereszttantervi területek fejlesztésére is.

A tanulók értékelése

A magyar nyelvi és irodalmi műveltségterületet közvetítő órákon az értékelés alapjául az érvényben levő Nemzeti alaptanterv, illetve az adott kerettantervben, valamint a rá épülő iskolai programban megfogalmazott fejlesztési célok és feladatok szolgálnak.

A tanulók munkájának az értékelése az iskolai minőségbiztosítás alapja is egyben, a pedagógus önszabályozásának az eszköze.

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képesítési követelmények és tárgyi feltételek

Képesítési feltétel a pedagógus szakirányú végzettsége. Tárgyi feltétel az iskolában meglévő demonstrációs eszközök és szükség szerint saját készítésű eszközök mellett az iskolai könyvtár, számítógép, Internet. Néhány téma esetében szükséges a könyvtáros tanár tevékenysége, múzeumlátogatáskor pedig múzeumpedagógiai szolgáltatások is igénybe vehetőek.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A magyar nyelv és irodalom tantárgy taneszközeinek kiválasztásakor mind pedagógiai, mind szakmai-tartalmi, mind formai kritériumok figyelembevételét javasoljuk. Vegyük figyelembe, hogy a tankönyv elsődlegesen nem a tananyag otthoni felidézésre szolgálja, hanem a tanórai munka egyik legfontosabb eszköze.

5-6. évfolyam

A kerettanterv irodalomtanítási részének ez a szakasza úgy tekint erre a fejlesztési periódusra, mint amely már lehetőséget ad az irodalom jelenségének mélyebb megértésére. Nemcsak a kultúra hordozójának tekinti az irodalmat, és nemcsak a kommunikáció egyik változatának, hanem olyan tevékenységnek, amelyben egy-egy alkotón keresztül voltaképpen az emberiség a megszólaló, s a műalkotásban nem tesz mást ez a cselekvő alany, mint hogy önmaga számára fogalmazza meg legfőbb dilemmáit és az azokra adható lehetséges válaszokat. Ennek megfelelően a János vitéz és a Toldi, a mesék és a mondák, az első közösen megismert terjedelmesebb regények kapcsán ez a kerettantervi rész a nagy emberi kérdésfeltevésekkel való ismerkedés helyének is tekinti az irodalomórát. Ennek előfeltétele a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló életkorából fakadó absztrakciós szintjét, és korlátozza önmagát és kérdésfelvetéseit ennek megfelelően. Ennek megfelelően 5–6. évfolyamon számos képességszintet el kell érni. Beszédkészség szempontjából az 5–6. évfolyamon a tanuló beszéde fejlődjön tovább a megfelelő artikuláció, szókincs és nyelvhelyesség szempontjából.

	Heti óraszám		**Éves óraszám**	
	nyelvtan	**irodalom**	**nyelvtan**	**irodalom**
5. évfolyam	2	2	72	72
6. évfolyam	2	2	72	72

Magyar nyelv 5. évfolyam

Tematikai egység/fejlesztési cél	Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása 6 óra; Olvasás, szövegértés 4 óra ; Írás, fogalmazás 6 óra; Helyesírás 12 óra; A szavak szerkezete és jelentése 15 óra; Beszédkészség, szóbeli szövegek; megértése és alkotása 1 óra; Olvasás, szövegértés 2 óra; Írás, fogalmazás 2 óra; A nyelv szerkezete 12 óra Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása 3 óra; Olvasás, szövegértés 2 óra; Összefoglalás, gyakorlás 7 óra	**Órakeret 72**
Előzetes tudás	Érthető, folyamatos beszéd.	
A tematikai egység céljai	Tantárgyi fejlesztési feladatok: helyesejtés, beszédlégzés, tapasztalatok bővítése a hangzó szöveg zenei elemeiről, a beszédhallás, beszédtempó fejlesztése, szövegértés, testbeszéd, hallott szöveg összefoglalása.	

Ismeretek/ fejlesztési követelmények	**Tanulói tevékenységek**	**Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák**	**Kapcs. Pontok**	**Tan-eszközök**
A beszélőszervek működése A helyes beszédlégzés A hangok helyes ejtése A beszéd zenei eszközei és alkalmazásuk	Helyesejtési gyakorlatok: légzőgyakorlatok, magánhangzókkal, a mássalhangzókkal és a hangkapcsolatokkal kapcsolatos kiejtési gyakorlatok, időtartam-gyakorlatok, nyelvtörők.	Tanári magyarázat, szemléltetés, megbeszélés, szituációs játékok szervezése a beszéd, a testbeszéd alkalmazására, megértésére.	Testnevelés Ének-zene Dráma és tánc	
Fogalmak	Beszédhelyzet, arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső, kommunikációs folyamat, tényező (adó, vevő, csatorna, kód, üzenet, kapcsolat); zenei eszköz (dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet). Üzenet, szövegkép, betűrend, tartalomjegyzék. Anyaggyűjtés, vázlat, elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, e-mail, emotikon. Nem nyelvi jel (sorköz, betű, margó stb.). Ábécé, helyesírási alapelv, elválasztás. Szótő, toldalék, képző, jel, rag; egyjelentésű szó, többjelentésű szó, rokon- és ellentétes jelentés; hangutánzó szó, hangulatfestő szó, állandósult szókapcsolat, közmondás, szólás; beszélt nyelvi metafora. Magánhangzó, mássalhangzó; hangrend, illeszkedés, teljes hasonulás, részleges hasonulás, kiesés, összeolvadás, rövidülés; alapszófaj.			

Magyar irodalom 5. évfolyam

Tematikai egység/fejlesztési cél	Mesék 10 óra; Szövegalkotás 1 óra; Petőfi Sándor: János vitéz 15 óra; Szövegalkotás 3 óra; Táj, szülőföld 5 óra; Szövegalkotás 1 óra; A régió, a lakóhely kultúrája, irodalmi emlékei – bevezetés 5 óra; Család, gyerekek és szülők; barátság, emberi kapcsolatok 15 óra; Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* - házi olvasmány 10 óra; Összefoglalás, gyakorlás 7 óra	**Órakeret 72**
Előzetes tudás	Mesék, mondák, történetek, lírai alkotások befogadása, tapasztalatok irodalmi művek megbeszéléséről	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; nyelvi találékonyság, kreativitás.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret: hon- és népismeret.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: költői képek és alakzatok megfigyelése, hatásuk értelmezésével, az érzelmi világ gazdagítása, az emlékezet fejlesztése a memoriter révén	

Ismeretek/ fejlesztési követelmények	**Tanulói tevékenységek**	**Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák**	**Kapcs. Pontok**	**Tan-eszközök**
Változatos ritmikai, zenei formálású, hangnemű lírai művek pl. Arany János: *Családi kör, Rege a csodaszarvasról*, Petőfi Sándor: *Az Alföld*, lírai alkotások a mai magyar irodalomból (pl. Kányádi Sándor, Varró Dániel)	Különböző előadásmódok megfigyelése, az alkotások hatásának szóbeli és írásbeli megfogalmazása, szerepjáték; szómagyarázat; kulcsszók keresése; széljegyzetek készítése; válaszadás szövegfeldolgozó kérdésekre; szöveg-kiegészítés; véleménynyilvánítás a szöveg alapján, memoriter előadása.	Kreatív jóslás, előadás-változatok összehasonlítása, vázlat felhasználása, kulcsszó keresése, téma azonosítása), gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.	Vizuális kultúra Dráma és tánc Ének-zene	
Kulcsfogalmak fogalmak	Népmese, tündérmese, csalimese, állatmese (fabula), meseregény, mesealak, meseformula, meseszám; vers, ritmus, próza. Epika, elbeszélő költemény; hasonlat, megszemélyesítés, metafora, ellentét, párhuzam; ütemhangsúlyos verselés, verssor, ütem, felező 12-es sorfajta, páros rím. Tájleíró költemény, úti levél, útleírás, téma, motívum. Hagyomány, emlékhely, irodalmi emlékhely. Biblia, mitológiai történet, életkép, elbeszélés, novella, regény. Ifjúsági regény, cselekmény, tér- és időviszonyok, szerkezet, konfliktus, elbeszélői nézőpont. Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, érvelő szöveg.			

Magyar nyelv 6. évfolyam

Tematikai egység/fejlesztési cél	Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása 4 óra; Olvasás, szövegértés 4 óra; Írás, fogalmazás 2 óra; Helyesírás 10 óra; A szavak szerkezete és jelentése 3 óra; A nyelv szerkezete 18 óra; Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása 4 óra; Olvasás, szövegértés 10 óra; Írás, fogalmazás 10 óra; Összefoglalás, gyakorlás 7 óra	**Órakeret** **72**
Előzetes tudás	Helyes beszédlégzés, beszédtempó, jó szöveghallás, biztos beszédértés, eligazodás a mindennapi kommunikációs helyzetekben, a kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; idegen nyelvi kommunikáció; valamennyi kompetenciaterületen az érthető, folyamatos beszéd, így a matematikai kompetencia; a digitális kompetencia alkalmazásában.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: énkép, önismeret, hon- és népismeret: az anyanyelv hangzásvilága, beszédmód, regionális nyelvhasználati jellemzők az iskola környezetében; a magyar nyelv Európában, európai azonosságtudat, egyetemes kultúra; aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: helyesejtés, beszédlégzés, tapasztalatok bővítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Tanulói tevékenységek**	**Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák**	**Kapcs. pontok**	**Tan-eszközök**
A beszédszervek működése	Szövegfonetikai gyakorlatok (a hangerő, a hangszín, a hangmagasság változtatása, hangsúlygyakorlatok, ritmusgyakorlatok); hangos olvasás; felolvasás; beszédértés, folyamatos beszéd, nyelvhelyességi gyakorlatok.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a különböző megfigyelési, tanulási, önkifejezési helyzetek modellezése.	Ének-zene Dráma és tánc	
Kulcsfogalmak-fogalmak	Beszédhelyzet, arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső, kommunikációs folyamat, tényező; zenei eszköz. Üzenet, szövegkép, betűrend, tartalomjegyzék. Anyaggyűjtés, vázlat, elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, e-mail, emotikon. Nem nyelvi jel. Ábécé, helyesírási alapelv, elválasztás. Szótő, toldalék, képző, jel, rag; egyjelentésű szó, többjelentésű szó, rokon- és ellentétes jelentés; hangutánzó szó, hangulatfestő szó, állandósult szókapcsolat, közmondás, szólás; beszélt nyelvi metafora. Magánhangzó, mássalhangzó; hangrend, illeszkedés, teljes hasonulás, részleges hasonulás, kiesés, összeolvadás, rövidülés; alapszófaj.			

Magyar irodalom 6. évfolyam

Tematikai egység/fejlesztési cél	Ballada 5 óra; Szövegalkotás 1 óra; Monda, rege 5 óra; Szövegalkotás 1 óra; Arany János: *Toldi* 15 óra; Szövegalkotás 3 óra; Érzelmek, hangulatok, gondolatok 10 óra; Próbatételek, kalandok, hősök 15 óra; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok* (házi olvasmány) 10 óra; Összefoglalás, gyakorlás 7 óra	**Órakeret** **72**
Előzetes tudás	Olvasói tapasztalatok lírai művek, elbeszélő költemény, kisepikai művek, egy-egy regény befogadásában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kulcskompetenciák: esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: a tanulás tanítása a könyv- és könyvtárhasználattal; testi és lelki egészség.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: önálló ismeretszerzés, szövegértés,	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Tanulói tevékenységek**	**Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák**	**Kapcs. Pontok**	**Tan-eszközök**
Regék, magyar népmondák Mondafeldolgozások Más népek mondái	Könyvtárhasználat; anyaggyűjtés a könyvtárban, anyaggyűjtés az interneten, írott szöveg megértése; szövegelemzés; szövegalkotás; szómagyarázat; szövegtömörítés; kulcsszók keresése; tételmondatok keresése; válaszadás szövegfeldolgozó kérdésekre; szövegkiegészítés; véleménynyilvánítás a szöveg alapján.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése, különböző olvasási helyzetek modellezése, vázlat, kulcsszó, témaazonosítás gyakorlása, megbeszélés, verbális értékelés.	Informatika Történelem Földrajz	
Kulcsfogalmak-fogalmak	Időmértékes verselési rendszer, versláb, jambus, jambikus verselés, spondeus, félrím, belső rím, alliteráció, szórendcsere. Monda, rege, eredetmonda, felező 8-as ritmus. Előhang, mottó, expozíció, kaland, allegória, epizód, késleltetés, körülírás, felező 12-es, sormetszet. Líra, lírai alany, téma, motívum, versforma, rímszerkezet. Próbatétel, kaland (cselekményszervező), ismétlődő motívum, vándortéma, daktilus, spondeus, kötött verssor, hexameter. Történelmi regény, ifjúsági regény, kalandregény; téma, motívum. Írásbeli kapcsolattartás, elbeszélésfajták, érv, nézőpont, érvelés.			

A továbbhaladás feltételei
Magyar nyelv és irodalom 5-6.

Továbbhaladás feltételei	**Beszédművelés, szóbeli szövegek megértése és alkotása** A tanuló eligazodik a mindennapi kommunikációs helyzetekben. Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteit megérteni, összefoglalni. Alkalmazza a kérés és a tudakozódás szóbeli formáit a közléshelyzetnek megfelelően. **Írott szöveg megértése és alkotása** A tanuló képes egy kb. 200 szavas írott (dokumentum és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértésére, a szövegből információk visszakeresésére. Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, önállóan (tematikus) vázlatot tud készíteni. Ismeri a szövegszerkesztés alapvető eljárásait. **Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről** A tanuló ismeri a főbb beszélőszervek működését. Felismeri egyéni közlésmódjának jellemzőit, megfelelő hangképzésre és helyes beszédlégzésre törekszik. Felismeri, és hatásuk néhány szavas értékelésével megnevezi a hangutánzó, a hangulatfestő, a többjelentésű, a rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakat különböző szövegekben, törekszik ezek használatára a szóbeli és írásbeli fogalmazásokban. **Íráskép és helyesírás** Képes megnevezni a helyesírási alapelveket, saját munkáiban felismeri a főbb helyesírási alapelvek alkalmazásának eseteit, törekszik a tanult helyesírási szabályok alkalmazására. **A tanulási képesség fejlesztése** A tanuló képes az önálló tudásszerzés egyes lépéseinek elkülönítésére, szövegek kulcsszavainak azonosítására, vázlat, jegyzet felhasználására. El tud igazodni a tankönyvében, azt célirányosan használni tudja. **Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése** A tanuló képes 5-6 mondatban a mindennapi élményeiről és olvasmányai hatásáról beszélni. Memoriterként tud kb. 2-4 lírai alkotást és egy elbeszélő költemény kb. 12 soros részletét. **Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése** A tanuló képes a saját és a nem saját álláspont azonosítására, mások véleményének meghallgatására, megértésére. Alapvető érzelmeket, erkölcsi magatartásformákat azonosítani tud. Képes véleményének rövid, kulturált megfogalmazására.

7–8. évfolyam

A 7–8. évfolyamon – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése (azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése) történik. Az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje szintén nagy jelentőséget kap, mint pl. a digitális tartalomalkotás és -megosztás, továbbá kommunikációs együttműködés az interneten keresztül. Fontos feladat a nyelvről tanult ismeretek mélyítése, a nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyelése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. Tanulási képesség szempontjából már nemcsak használni képes a vázlatot, hanem ő maga is képes az önálló vázlatkészítés különféle eljárásaira. Szövegértés szempontjából már nemcsak értelmezésre, hanem formai-stilisztikai elemzésre is képes, továbbá a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítására. Irodalomismeret szempontjából már nemcsak a lírai és az elbeszélő szerkezetek kulcsfogalmait ismeri, hanem érti a formai jegyek jelentésteremtő szerepét is, továbbá megismerkedik a drámával, a befogadóval, a hatással, a beszédhelyzettel, a jellemzés módjaival és a tantervben számára előírt további fogalmakkal. Erkölcsi ítélőképesség szempontjából már nemcsak a tetszésnyilvánításra és az eltérő vélemény tiszteletére képes, hanem érti az ízlés kontextuális összefüggéseit, kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottságát.. Ismeri a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit, a történetalakítás és elbeszélés mozgóképi eszközeit

	Heti óraszám		**Éves óraszám**	
	nyelvtan	**irodalom**	**nyelvtan**	**irodalom**
7. évfolyam	1	2	36	72
8. évfolyam	2	2	72	72

Magyar nyelv 7. évfolyam

Tematikai egység	Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása 3 óra; Olvasás, szövegértés 2 óra; Írás, fogalmazás 2 óra; Helyesírás 4 óra; A nyelv szerkezete és jelentése 19 óra; Olvasás, szövegértés 1 óra; Írás, fogalmazás 1 óra; Összefoglalás, gyakorlás 4 óra	**Órakeret 36**
Előzetes tudás	Törekvés az egyszerű, érthető, hatékony közlésre, a mások számára is érthető, nyelvileg igényes beszédre, megfelelő artikulációra.	
További feltételek	Személyi	
	Tárgyi	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; a digitális kompetencia alkalmazásában; a hatékony, önálló tanulás; szociális és állampolgári kompetencia az érthető önkifejezésben; kezdeményezőképesség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: a tanulás tanítása; testi és lelki egészség a kifejező beszédben.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: mondatfonetikai eszközök, a beszéd zenei elemei, testbeszéd, önismeret, tudatos beszédformálás, együttműködés a beszédpartnerrel.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Tanulói tevékenységek**	**Pedagógiai eljárások,**	**Kapcs. pontok**	**Tan-eszközök**
A hangsúly fajtái	Hangos olvasás; felolvasás; szabad előadás; beszédértés, folyamatos beszéd, nyelvhelyességi gyakorlatok	Dramatikus formák, improvizáció, megbeszélés.	Ének-zene	
Kulcsfogalmak-fogalmak	Vélemény, vita, érv; megbeszélés, hozzászólás, felszólalás, kiselőadás, köszöntő, ünnepi beszéd. Tömegkommunikáció, sajtó, rádió, televízió, internet. Sajtóműfaj (hír, tudósítás, interjú). Adatkeresés, szótár, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás. Jegyzet, elbeszélés, jellemzés, vélemény, elektronikus szöveg, komment, blog; önéletrajz. Központozás, írásjel (vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel). Egyenes, szabad függő, függő idézet. Mondatfajta, kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó, óhajtó mondat. Egyszerű és összetett mondat; tagolt és tagolatlan mondat; minimális és bővített mondat; alárendelő és mellérendelő mondat. Mondatrész, alany, állítmány, jelző (minőség, birtokos, mennyiség), határozó (idő, hely, mód, társ, eszköz, állapot). Szószerkezet, mellérendelő és alárendelő szószerkezet. Viszonyszó, névelő, kötőszó, névutó, partikula, segédige, igekötő. Mondatszó, indulatszó, módosítószó. Nyelvváltozat, nyelvcsalád, uráli nyelvcsalád.			

Magyar irodalom 7. évfolyam

Tematikai egység/fejlesztési cél	Kisepikai alkotások (pl. kisregény, elbeszélés, novella, legenda, anekdota) 10 óra; Nagyepikai alkotás (regényelemzés) 8 óra; Lírai műfajok (óda, himnusz, elégia, dal, epigramma) 22 óra; Egy korstílus – a romantika 6 óra; Nagyepikai alkotás – egy Jókai-regény és a romantikus korstílus (regényelemzés) 8 óra; Drámai műfajok (egy komédia) 8 óra; A média kifejezőeszközei 3 óra; Összefoglalás, gyakorlás 7 óra	**Órakeret 72**
Előzetes tudás	Költői képek, alakzatok felismerése, megnevezése, a „saját kedvenc versek” megválasztása és indoklása	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kulcskompetenciák: anyanyelvi kommunikáció; természettudományos kompetencia pl. tájleíró költemények és tényszerű tájleírás összevetésében, esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: egyetemes kultúra mint szövegforrás; az irodalom befogadása, érzelmek átélése.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: fogékonyság a zeneiségre, ritmusra, a műformák szerkezeti képi sajátosságaira, fantáziafejlesztés, szókincsfejlesztés, formai változatok érzékelése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Tanulói tevékenységek**	**Pedagógiai eljárások,**	**Kapcs.**	**eszközök**
Ritmus, kép, kifejezésmód – a líra alapformái. Nagyepika. Jókai, Mikszáth. Romantika. Novellák.	Toposzok azonosítása, eredetük felkutatása (pl. jelképszótár használatával), képek, alakzatok azonosítása, jelentésük értelmezése, következtetések megfogalmazása,	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének megszervezése.	Vizuális kultúra Dráma és tánc Mozgókép kultúra	
Arany János: *Szondi két apródja* és még 2-3 mű, Balassi Bálint egy műve, Csokonai Vitéz Mihály: *A Reményhez*, Kölcsey Ferenc: *Himnusz*, Petőfi Sándor: *Nemzeti dal*, *Szeptember végén* és még 3-4 mű, Vörösmarty Mihály: *Szózat* és még egy mű, Kosztolányi Dezső 1-2 lírai alkotása, Weöres Sándor 1-2 műve				
Kulcsfogalmak-fogalmak	Kisepika, mese, monda, legenda, anekdota, novella, elbeszélés, kisregény, szerkezet, időrend, elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet. Nagyepika, időviszony, térviszony, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; anekdotikus; magatartásforma. Óda, himnusz, elégia, dal, epigramma. Műfaji fogalmak (pl. óda, epigramma, rapszódia); romantikus ellentétezés, romantikus képalkotás. Romantikus regény; regényműfaji változat, pl. heroikus regény; romantikus hős, jellem, ábrázolásmód.			

Magyar nyelv 8. évfolyam

Tematikai egység/fejlesztési cél	Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása 7 óra; Olvasás, szövegértés 2 óra; Írás, fogalmazás 2 óra; Helyesírás 9 óra; A nyelv szerkezete és jelentése 29 óra; Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása 2 óra; Olvasás, szövegértés 3 óra; Írás, fogalmazás 2 óra; A nyelv állandósága és változása 7 óra; Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése és alkotása 1 óra; Olvasás, szövegértés 1 óra; Összefoglalás, gyakorlás 7 óra	**Órakeret 72**
Előzetes tudás	Mások számára is érthető, nyelvileg igényes beszéd, megfelelő artikuláció	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kulcskompetenciák: a hatékony, önálló tanulás vitára való egyéni készülésben	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: demokráciára nevelés; gazdasági nevelés.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: egyszerű, érthető, hatékony közlés, érvelés, beszédlégzés, artikuláció, beszédhallás, beszédértés, hangos olvasás, folyamatos, jól formált beszéd	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Tanulói tevékenységek**	**Pedagógiai eljárások, módszerek, munka- és szervezési formák**	**Kapcs. Pontok**	**Tan-eszközök**
A mondat- és szövegfonetikai eszközök	Kifejező érvelés különböző kommunikációs helyzetekben, különböző álláspontokat képviselve.	Dramatikus formák, improvizáció, érvelés tanulói tevékenységek szervezése	Ének-zene Dráma és tánc Vizuális kultúra	
Kulcsfogalmak-fogalmak	Vélemény, vita, érv; megbeszélés, hozzászólás, felszólalás, kiselőadás, köszöntő, ünnepi beszéd. Tömegkommunikáció, sajtó, rádió, televízió, internet. Sajtóműfaj (hír, tudósítás, interjú). Adatkeresés, szótár, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás. Jegyzet, elbeszélés, jellemzés, vélemény, elektronikus szöveg, komment, blog; önéletrajz. Központozás, írásjel (vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel). Egyenes, szabad függő, függő idézet. Mondatfajta, kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó, óhajtó mondat. Egyszerű és összetett mondat; tagolt és tagolatlan mondat; minimális és bővített mondat; alárendelő és mellérendelő mondat. Mondatrész, alany, állítmány, jelző (minőség, birtokos, mennyiség), határozó (idő, hely, mód, társ, eszköz, állapot). Szószerkezet, mellérendelő és alárendelő szószerkezet. Viszonyszó, névelő, kötőszó, névutó, partikula, segédige, igekötő. Mondatszó, indulatszó, módosítószó. Nyelvváltozat, nyelvcsalád, uráli nyelvcsalád.			

Magyar irodalom 8. évfolyam

Tematikai egység/fejlesztési cél		
Előzetes tudás	Kisepikai alkotások - prózai és verses, 13 óra; Nagyepikai alkotás – regényelemzés 8 óra; Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok - tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra 17 óra; Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség) 6 óra; Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből - magyar vagy világirodalom, regényelemzés 7 óra; Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia 7 óra; A média kifejezőeszközei 3 óra; A média társadalmi szerepe, használata 4 óra; Összefoglalás, gyakorlás 7 óra	**Órakeret 72**
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kulcskompetenciák: információk (pl. hangzó anyagok) gyűjtése a világhálóról a digitális kompetencia alkalmazásával; a hatékony, önálló tanulás pl. saját jegyezetek, adatok rendszerezésében, rendezésében	
	Kiemelt fejlesztési feladatok: az irodalom átélő befogadása.	
	Tantárgyi fejlesztési feladatok: a befogadói nyitottság növelése, felkészítés a maitól eltérő szóhasználat, szokatlan képek, alakzatok befogadására.	

Lírai és epikai formák	**Tanulói tevékenységek**	**Pedagógiai eljárások, módszerek**	**Kapcs. pontok**	**Tan-eszközök**
Például: Móricz Zsigmond: *Légy jó mindhalálig*, Kosztolányi Dezső, Karinthy Frigyes, Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, József Attila, Radnóti Miklós néhány alkotásának értelmezése Két-három alkotás a 20. század második felének magyar és világirodalmából	Tájékozódás az irodalmi kronológiában (adatok gyűjtése és rendszerezése.	Tanári magyarázat, szemléltetés, a tanulók tevékenységének meg-szervezése.	Vizuális kultúra Dráma és tánc Mozgókép-kultúra	
Kulcsfogalmak-fogalmak	Impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió, szinesztézia, allegória, szimbólum, összetett költői kép. Népszerű irodalom, bűnügyi történet, kalandregény, fantasztikus regény, tudományos-fantasztikus irodalom, humoros hangnem. Dráma, komédia, tragédia, komikum, tragikum, dialógus, konfliktus, alapszituáció, drámai nyelv, drámai jellem. Dokumentum, fikció, műfaji, western, sci-fi, melodráma, burleszk, thriller; szerzői, ábrázolási konvenció; tudósítás, riport, kritika, publicisztika. Szimbolikus kód, technikai kód, mágikus gondolkodás, értelmezési keret, egyirányú kommunikáció, interaktív kommunikáció, sztereotípia, reprezentáció.			

A továbbhaladás feltételei
Magyar nyelv és irodalom 7-8.

A továbbhaladás feltételei	**Beszédművelés, szóbeli szövegek alkotása és megértése** A tanuló eligazodik a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit. Törekszik az egyszerű, érthető, hatékony közlésre. Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteit megérteni, összefoglalni és írásban és szóban továbbadni. **Az írott szöveg megértése és alkotása** A tanuló képes egy kb. 300-350 szavas írott (szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, indokolni. **A tanulási képesség fejlesztése** A tanuló képes a különféle írott és elektronikus információhordozókból az anyaggyűjtés során adatokat gyűjteni, jegyzetet és vázlatot készíteni. Le tudja jegyezni az állításaihoz felhasznált információforrások adatait. **Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről** A tanuló ismeri és a szövegalkotásban értelmesen használja a különböző mondatfajtákat. Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjeleket. **Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése,** A tanuló bizonyítja a szöveg értő befogadását biztosító olvasási képességét, különféle műfajú és témájú szövegek felolvasásával, elmondásával. Képes különféle műfajú szépirodalmi művek szerkezetének és jelentésének összegző bemutatására, a szerkezeti elemek elkülönítésére, a szereplők és élethelyzetük jellemzésére. Memoriterként tud 3-4 lírai alkotást és kb. 15-20 soros drámarészletet. **Íráskép, helyesírás** A tanuló a helyesírási segédkönyvek segítségével jártas az idézés helyesírásában. Ismeri a tömegkommunikáció fogalmát, legjellemzőbb területeit. **Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése** A tanuló képes erkölcsi kérdések, döntési helyzetek megnevezésére, értelmezésére, példával történő bemutatására. Részt tud venni elemző beszélgetésekben, saját véleményével. A különböző művészeti alkotások között meg tud nevezni néhány közös és eltérő vonást. Egy-egy szempontból össze tud hasonlítani egymástól lényegesen különböző esztétikai normákat képviselő műveket.